

till den slutsatsen, att de här omtalade fynden höra till tiden före eller omkring 1850.

Har då detta religionshistoriskt intressanta bruk ej fortlefvat längre än till midten af 1800-talet? Jo, efter all sannolikhet — fastän det ej kunnat konstateras på samma sätt som förut — innan platsen blifvit åter använd för begrafning. Det ser ju ut, som om seden lefvat ganska kraftigt till framåt den antydda tidpunkten, och något tvärt afbrott i ett så gammalt och inrotadt bruk kan man ej gärna föreställa sig. Likaså skulle man nog i bygden mindre känna till det, om det upphört så tidigt. Ett analogiskt bruk, som berättas från långt senare tid, från omkring 20 år sedan, tyder ej heller på ett absolut försvinnande. Det berättas, att en gammal man, som gjort gevärstockar, hopsatt och lagat bössor o. s. v., fått med sig i grafven en pistol, en krutpung, en hagelflaska och en liten hammare — detta för att han ej skulle »gå igen»; det uppges till och med, att han verkligen gjort detta, och att föremålen först därefter gräfts ned. — Detta gör emellertid troligt, att den åsyftade seden ej upphört så tidigt, utan lefvat kvar till inemot vår tid, om den ens ännu är fullt utdöd.¹

Gunnar Rudberg.

En laxho i Lagan.

Vid Karsefors i Lagan, således ungefär 17 km. från flodens mynning, finnas af ålder trenne laxfisken. På södra sidan ligga tämligen nära hvarandra »Hålan» och »Grinden», tvenne enkelt inrättade fasta fisken af »grindar». På öfversiktsbilden, fig. 1, ses till höger tilloppsvattnet till det senare fisket, som själf t äremot ej synes; vidare ses på halfva höjden en liten enkel fördämning, genom hvilken dock en mindre vattenarm tager sig fram. Följer så längre i norr, åt vänster på fig. 1, en bred sluttande klippvägg, vid tiden för bil-

¹ Efter nedskrifvandet af detta meddelande gjordes våren 1909 på samma område ett nytt fynd: en butelj, till hälften fylld med en vätska; det grönaktiga, blåsfyllda glaset och den något vårdslösa formen tyda på ett äldre skede af Årnäsindustrien (om det ej är ännu äldre, t. ex. från Bromö glasbruk). Förmodligen stammar fyndet från ungefär samma tid som de öfriga.

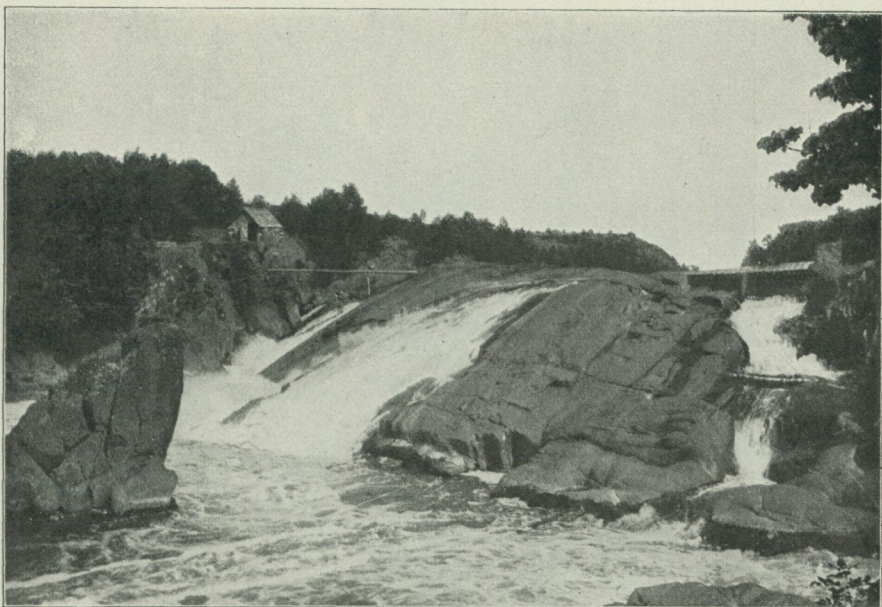

Fig. 1. Karsefors i Lagan.

dens tagande blott midt på öfversköljd af en jämförelsevis ringa vattenmängd. Längst in emot norra stranden träffas åter vatten, som här nedstörtar liksom i en smal vik, med andra ord vattnet tvingas här af den motstående höga klippan (synes under boden å fig. 1) något tvärs mot flodens riktning i öfrigt.

Här inne i kilen finns det tredje fisket, benämndt »Hon», hvars tämligen egendomliga anordning torde vara värd ett kort omnämnande.

Fisket, i form af en djup, nedåt smalare ho af spjälor med rektangulär ingång och botten, hänger i tvenne kedjor utefter den slutande klippväggen, där denna öfversköljes af en tämligen ringa vattenmängd. Det nedströmmande vattnet sprutar högt upp, när det träffar öfverkanten af den snedt liggande eller hängande hon. Man ser också på fig. 1, rakt under vänstra ändan af den långa vågräta stocken, huru skummet bildar en bestämd vinkel mot vattenströmmen på klippväggen. Fisket arbetar nu så, att laxen, som genom starka hopp söker att komma upp för fallet, vid tillbakafallandet

Fig. 2. Laxhon vittjas.

kan råka att komma i hon, där den af vattnets pressning icke blott hålles kvar utan äfven snart dödas.

Vid vittjningen betjänar man sig af en tredje, midt på ingångsöppningens öfre sida, i det liggande läget, anbragt kedja, som genom ett spel ofvan motsatta branta klippväggen inhalas och således lyfter hon ur vattnet. Vittjaren, som är barfota, går med tillhjälp af en lina ner för klippväggen och ställer sig i hon. Finns lax i denna, hänges den på den stora träkroken i linans ända och halas upp. Sedan vittjningen är öfver, nedfiras naturligtvis hon omedelbart.

Åtminstone under den varmaste delen af fisketiden sker vittjningen tre gånger om dagen.

Den vattenström, som själfva hon hänger i, är längs med liksom afdelad af en grof sträng eller långsträckt bundt af väl hopbundet björkris, som möjligen tvingar laxen att hoppa eller falla ned på ett för fisket tjänligt sätt. Strängen, som ligger strax söder om hon, tjänade förut, när bönder i trakten ännu skötte fisket, såsom nedgång vid vittjningen. Man ansåg, att detta sätt var lättare än det nu använda.

Det bör anmärkas, att detta fiske ej kan användas utan att ofvanför en stark fördämning anbringas af grofva tvärgående stockar och uppströms om dessa snedt i botten stående smäckra pålar med där utanför liggande stora björkrisbundtar; denna fördämning afser att blott framläppa en jämförelsevis ringa mängd vatten. År med stark flod kan fördämningen ej utläggas och ej heller detta egenomliga fiske användas. Laxen går då ganska lätt uppför denna del af fallet, liksom den ursprungligen helt säkert har gjort, då däremot numera fiskena med sina fördämningar i regel här hindra laxens vidare framträngande.

Liknande ho-fisken, kanske dock väsentligt olika med afseende på sättet för vittjningen, hafva funnits och finnas kanske ännu på olika ställen i södra Sverige. F. Trybom omnämner i sina redogörelser om »Fisket i Halland år 1897» och dito 1899 (Hallands läns Hushållningssällskaps handlingar, 1898, 2 hft 1900, 2 hft), att vid Oskarsström vid Nissan en laxho finnes; benämnes här äfven »hoppfiske» och »laxkorg». Hon vid Karsefors omtalas i den tidigare redogörelsen blott såsom Karsefors norra fiske. Äfven lär ett sådant fiske ännu finnas vid Hafängen, Skipparpsån, Raflunda socken i Kristianstads län.

Ivar Arwidsson.